

УДК 330

DOI: 10.31891/2307-5740-2021-292-2-35

ЧЕРЕП О. Г.

e-mail: cherep.av.znu@gmail.com

ПРИХОДЬКО В. А.

Запорізький національний університет

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА ПРАТ «ПРИЛУЦЬКИЙ ХЛІБОЗАВОД»

Досліджено етапи механізму управління покращення ефективності використання основних засобів на виробничому підприємстві. Охарактеризовано етапи механізму управління: формування, використання, оновлення, вибуття основних засобів на виробничому підприємстві. Охарактеризовано кожний етап механізму управління основними засобами підприємства. Підприємство потребує постійної модернізації, автоматизації та механізації виробництва, разом з цим ефективне використання основних засобів дає більшу можливість розширювати виробництво на підприємстві. Виявлено технічне вдосконалення засобів праці, та яким чином працівники підприємства повинні працювати і здійснювати свою діяльність.

Ключові слова: управління, механізм, розширення, модернізація, автоматизація, скорочення, переозброєння, будівництво, інтенсивність.

OLEKSANDR CHEREP,

V. PRYKHODKO

Zaporizhzhia National University

WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF USING FIXED ASSETS OF THE ENTERPRISE PJSC "PRYLUTSK BAKERY"

Undoubtedly, at any enterprise to increase the volume of production requires the provision of fixed assets. Namely, such fixed assets, which consist of buildings, structures, machines, tools and other means of labor involved in the production process, are the most important basis of the enterprise. Therefore, the company must set itself the priority - it is rational and economical use of fixed assets. Regardless of the form of ownership, for any enterprise fixed assets are the technical and material basis for the production process. Many companies face the problem of efficient use of fixed assets, ie inefficient attitude to the use of fixed assets, use worn and obsolete equipment. This problem is very relevant today.

The stages of the management mechanism for improving the efficiency of use of fixed assets at the production enterprise are studied. Stages of the control mechanism are characterized: formation, use, renewal, disposal at the production enterprise. Each stage of the mechanism of management of fixed assets of the enterprise is characterized. The company needs constant modernization, automation and mechanization of production, along with the efficient use of fixed assets, gives a greater opportunity to expand production at the enterprise. The technical improvement of means of labor is revealed, and how the employees of the enterprise should work and carry out their activity.

Thus, for efficient production activities, it is necessary to provide fixed assets. The main ways to improve PJSC "Prylutsky Bakery" are: technical re-equipment on the basis of integrated automation; replacement of obsolete equipment, modernization of equipment; introduction of scientific organization of labor and production; improving the provision of material and technical resources. It is the efficient use of fixed assets that allows to increase production and increase the return of the created production potential, at the same time to increase the profitability of products. Fixed assets are the main part of the material and technical base of the enterprise. Increasing the efficiency of means of labor, at the same time increases the economic potential of the enterprise, increases production capacity, which is the result of increased output. This problem must be solved quickly, because the irrational and inefficient use of fixed assets reduces the competitiveness and deteriorates the financial condition of the enterprise. It is necessary to involve specialists to carry out complex repairs, improve the level of specialization of production, upgrade equipment, while improving the composition and condition of fixed assets, improve and improve the organization of labor, then it will be efficient and cost-effective use of fixed assets.

Key words: management, mechanism, expansion, modernization, automation, reduction, rearmament, construction, intensity.

Постановка проблеми у загальному вигляді,

її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями

Постановка проблеми. Безперечно, на будь-якому підприємстві для збільшення обсягу виробництва продукції необхідна забезпеченість основними засобами, а саме такі основні фонди, які складаються з будинків, споруд, машин, знарядь й інших засобів праці, що приймають участь у процесі виробництва, є головною основою діяльності підприємства. Тому, підприємство повинно ставити перед собою першочергову задачу – це раціонально та економічно використовувати основні засоби. Незалежно від форми власності, для будь-якого підприємства основні виробничі фонди є технічною та матеріальною основою для процесу виробництва. Багато підприємств стикаються з проблемою ефективності використання основних засобів, тобто неефективно ставляться до використання основних засобів, використовують зношене та застаріле обладнання. Ця проблема є дуже актуальною на сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Вагомі внески у розробку з питань покращення ефективності використання основних засобів на підприємствах у своїх працях зробили багато вчених та науковців, серед них можна зазначити таких, як

Білуха М. Т., Бутинець Ф. Ф., Голов С. Ф., Грінько А. П., Кузьмінський А. М., Лінник В. Г., Моссаковський В. Б., Огійчук Н. Ф., Пушкар М. С. [1]; Сопко В. В. [2]; Кір О., Янчева Л. М., Палій В. Ф., Соколов Я. В. [3]; Шеремет А. Д., Покропивний С. Ф. [6] та ін.

Формулювання цілей статті

Мета статті – розглянути етапи механізму управління основними засобами та шляхи до покращення ефективності використання основних засобів на виробничому підприємстві.

Виклад основного матеріалу

Основні засоби – це активи підприємства, термін експлуатації, або погашення яких перевищує один рік (365 днів). До них відносять основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи, довгострокові фінансові інвестиції, капітальні інвестиції, довгострокова дебіторська заборгованість, інші необоротні активи. Структура основних фондів також піддається впливу факторів, які зображено на рис. 1.

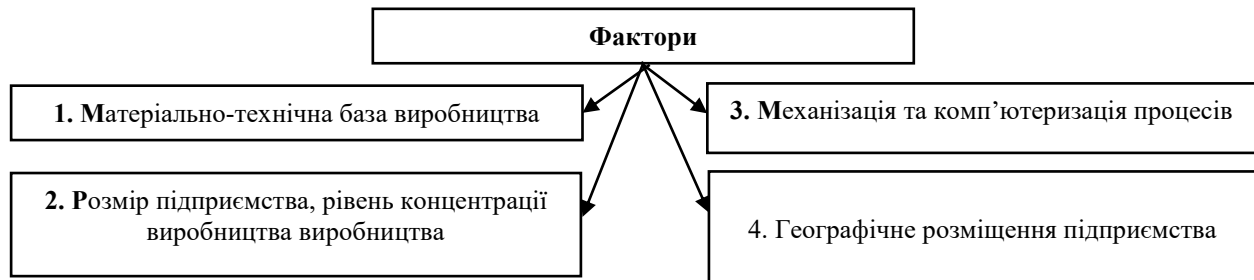

Рис. 1. Вплив факторів на структуру основних фондів

Побудовано автором

Ефективність використання основних засобів характеризуються багатьма показниками, які можна об'єднати в три групи.

1. Ефективність використання основних засобів підприємства, яке представлено в табл. 1.
2. Відображає забезпечення підприємства основними засобами, яке представлено в табл. 2.
3. Стан основних засобів, яке представлено в табл. 3.

Таблиця 1

Показники ефективності використання основних засобів підприємства

Показник	Формула	Характеристика
Фондовіддача	$F_v = ВП / Ф_k$, де ВП - вартість виробленої продукції за звітний період; Фк - балансова вартість основних засобів на кінець періоду	Показник, який відображає обсяг валової (товарної) продукції у вартісному вираженні на одиницю (1 грн) середньорічної вартості основних засобів, які беруть участь у виробництві цієї продукції
Рентабельність основних засобів	$Р_{оз} = Пз / Ф_k * 100$, де Пз - загальний прибуток за звітний період; Фк - балансова вартість основних засобів на кінець періоду	Відносний показник, який характеризує рівень ефективності використання цих засобів

Джерело: [5, с. 119]

Таблиця 2

Показники забезпечення підприємства основними засобами

Показник	Формула	Характеристика
Фондоозброєність	$F_o = Ф_{ср} / Ч$, де $F_{ср}$ - середньорічна вартість основних засобів; Ч - чисельність працівників	Показник, що характеризує рівень забезпеченості основними виробничими фондами промислово-виробничого персоналу підприємства
Фондомісткість	$F_m = Ф_{ср} / ВП$, де $F_{ср}$ - середньорічна вартість основних засобів; ВП - вартість виробленої продукції	Показник, який характеризує рівень середньорічної вартості основних засобів на одиницю вартості виробленої валової продукції
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства (Км)	$K_m = Ф_z / M$, де F_z - залишкова вартість основних засобів; М - вартість майна підприємства	Визначається як відношення вартості основних виробничих засобів (за вирахуванням суми їхнього зносу) до вартості майна підприємства

Джерело: [5, с. 135]

Таблиця 3

Показники стану основних засобів підприємства

Показник	Формула	Характеристика
Коефіцієнт зносу	$Kз = Zo / \Phi_k$, де Zo – сума зносу основних засобів; Φ_k – балансова вартість основних засобів на кінець періоду	Характеризує частку вартості основних засобів, що її списано на витрати виробництва в попередніх періодах
Коефіцієнт придатності основних засобів	$KП = 1 - Kз$, де $KП$ - коефіцієнт придатності основних засобів; $Kз$ – коефіцієнт зносу основних засобів	Відображає частку основних засобів, придатну для експлуатації в процесі господарської діяльності
Коефіцієнти вибуття	$Kв = \Phi_{вив} / \Phi_n$, де $\Phi_{вив}$ - вартість виведених основних засобів; Φ_n - балансова вартість основних засобів на початок періоду	Показує інтенсивність вибуття основних засобів

Джерело: [5, с. 140]

Наведені показники характеризують ефективність використання основних засобів. Розраховуючи ці показники можна побачити як підприємство функціонує, рівень забезпеченості підприємства, рівень середньорічної вартості основних засобів на одиницю виробленої валової продукції та взагалі відношення вартості основних виробничих засобів до вартості всього майна підприємства. Існує багато механізмів управління основними засобами та для кожного підприємства підходи до визначення відрізняються.

Щоб вдосконалити ефективність використання основних засобів ПрАТ «Прилуцький Хлібозавод», то необхідно дотримуватись такого механізму управління основними засобами, яке представлено на рис. 2.

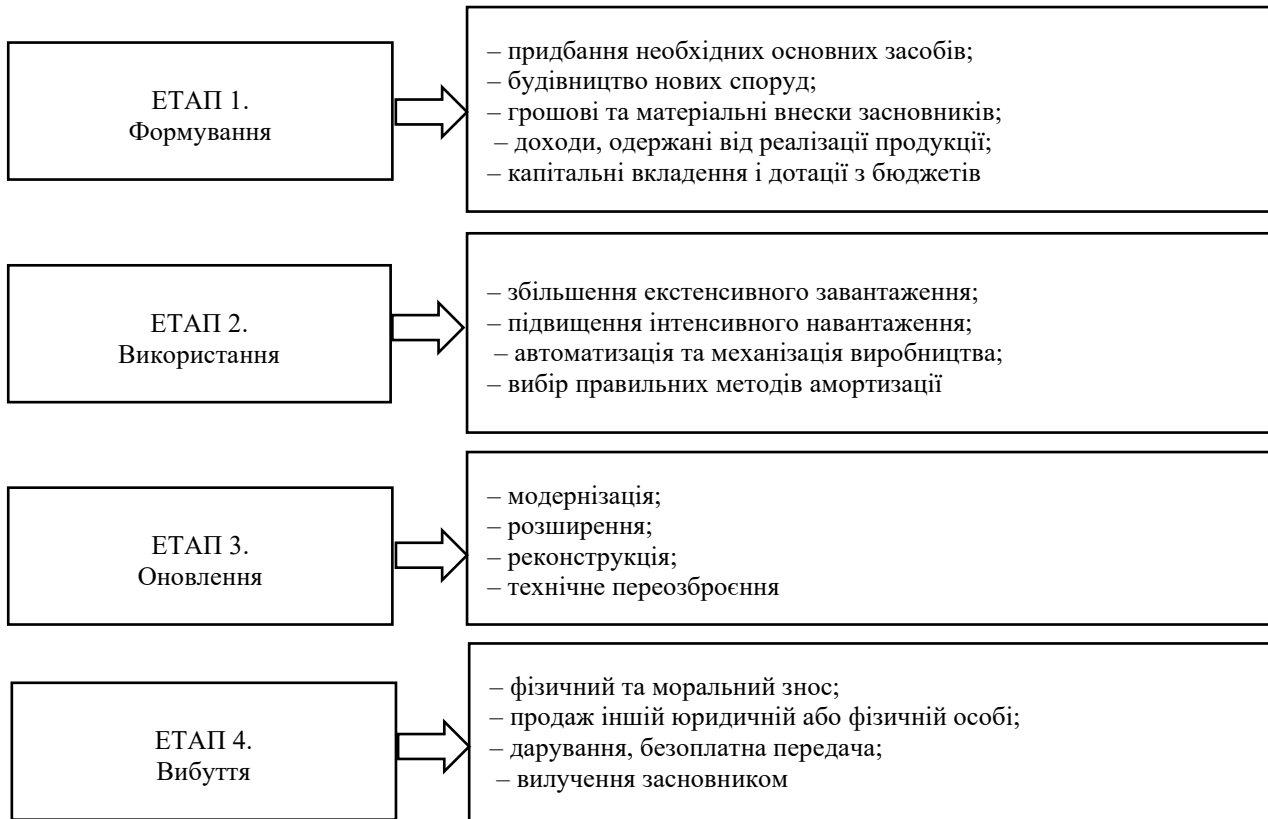

Рис. 2. Механізм управління основними засобами підприємства

Побудовано автором

Етап 1. На цьому етапі проводиться управління процесом формування основних засобів, визначаються джерела, тобто складові за допомогою яких основні засоби надходять на підприємства: придбання необхідних основних засобів, будівництво нових споруд, грошові та матеріальні внески засновників, доходи, одержані від реалізації продукції, доходи від цінних паперів, оперативний та фінансовий лізинг, кредити банків та інших кредиторів; капітальні вкладення і дотації з бюджетів, надходження від роздержавлення і приватизації власності, безоплатні або благодійні внески, пожертвування.

Етап 2. На цьому етапі потрібно проводити управління використання основних засобів, яке має важливе значення для розвитку діяльності підприємства, оскільки збільшується економічний потенціал і виробничі можливості галузі, підвищується технічний рівень виробництва та збільшуються темпи зростання продуктивності праці, поліпшення якості промислової продукції та інших показників.

Збільшення екстенсивного завантаження в межах календарного фонду часу включає такі складові, як скорочення простоїв машин та обладнання, підвищення коефіцієнту змінності роботи виробничого обладнання, зниження кількості недіючого і прискорення виведення з експлуатації непотрібного і зайвого обладнання.

Підвищення інтенсивного навантаження (продуктивності в одиницю часу) розглядає такі складові, як впровадження нових високоефективних технологій, інтенсифікація виробничих процесів, застосування прогресивних форм і методів організації виробництва, освоєння в стислі терміни експлуатаційних показників введених в дію нових об'єктів нової техніки.

Автоматизація та механізація виробництва – головний напрям науково-технічного прогресу, вищий ступінь механізації виробництва, при якому ручна праця замінюється машинною як на основних, так і на допоміжних взаємопов'язаних операціях, на роботах по створенню певного виробу або виконанню закінченого виробничого процесу. Комплексна механізація створює умови для повної автоматизації виробництва.

Етап 3. Третім етапом є процес оновлення сприяють постійному підтримуванню належного технічного рівня підприємства та дають змогу збільшувати обсяг виробництва продукції без додаткових інвестиційних ресурсів, знижувати собівартість виробів за рахунок скорочення питомої амортизації й витрат на обслуговування виробництва та його управління, підвищувати фондоозброєність і прибутковість, сприяє розширенню його технологічних можливостей до рівня сучасних технічних і технологічних вимог, досягненню економії ресурсів, поліпшенню умов праці.

Етап 4. Четвертій етап управління основними засобами – це етап, на якому основні засоби вибувають із підприємства, об'єкт припиняється визнаватися активом, а тому не очікуються майбутні економічні вигоди від його використання або продажу.

Розглянемо шляхи покращення ефективності використання основних засобів ПрАТ «Прилуцький Хлібозавод», яке представлено на рис. 3.

Рис. 3. Шляхи покращення ефективності використання основних засобів

Джерело: [4, с. 88]

Висновки з дослідження та перспективи подальших розвідок

Таким чином для ефективної виробничої діяльності, необхідна забезпеченість основними засобами. Основними шляхами покращення ПрАТ «Прилуцький Хлібозавод» є технічне переозброєння на базі

комплексної автоматизації; заміна застарілої техніки, модернізація обладнання; впровадження наукової організації праці та виробництва; покращення забезпечення матеріально-технічними ресурсами. Саме ефективне використання основних фондів дозволяє збільшувати виробництво продукції та підвищувати віддачу створеного виробничого потенціалу, разом з цим підвищити рентабельність продукції. Основні засоби є головною частиною матеріально-технічної бази підприємства. Підвищуючи ефективність засобів праці, разом з цим підвищується економічний потенціал підприємства, збільшуються виробничі можливості, що є результатом збільшення випуску продукції. Цю проблему необхідно швидко вирішувати, адже від нерационального та неефективного використання основних засобів знижується конкурентоспроможність та погіршується фінансовий стан підприємства. Необхідно залучати фахівців для проведення складних ремонтів, покращувати рівень спеціалізації виробництва, модернізувати устаткування, разом з цим поліпшувати склад та стан основних засобів, поліпшувати та удосконалювати організацію праці, саме тоді буде ефективне та економічно вигідне використання основних засобів на підприємстві.

Література

1. Непочатенко О.О., Мельничук Н.Ю. Фінанси підприємств : навч посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. С. 77–504.
2. Шегди А. В. Економіка підприємства : навч. посіб. Київський нац. унт ім. Тараса Шевченка. 2-е вид., стер. Київ : Знання Прес, 2016. С. 202–335.
3. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : підручник. Київ : КНЕУ, 2017. С. 100–528.
4. Примак Т. О. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Вікар, 2016. С. 88–178.
5. Харів П. С. Економіка підприємств : навч. посіб. Тернопіль : Економічна думка, 2016. С. 119–500.
6. Круш П. В. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : Книготоргівля, 2017. С. 225–777.

References

1. Nepochatenko O.O., Melnichuk N.Yu. Enterprise Finance: a textbook. Kyiv: Center for Educational Literature, 2013. S. 77-504.
2. Shegdy A.V. Economics of the enterprise: textbook. way. Taras Shevchenko National University of Kyiv. 2nd ed., P. Kyiv: Znannia Press, 2016. S. 202-335.
3. Pokropivny S.F. Economics of the enterprise. Kyiv: KNEU, 2017. S. 100-528.
4. Primak T.O. Economics of the enterprise. Kyiv: Vicar, 2016. S. 88-178.
5. Khariv P.S. Economics of enterprises. Ternopil: Economic Thought, 2016. S. 119-500.
6. Krush P.V. Economics of the enterprise. Kyiv: Book Trade, 2017. S. 225-777.

Надійшла / Paper received : 11.03.2021

Надрукована/Printed : 01.06.2021